

Ο ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ ΚΑΙ Ο NATHANIEL PARKER WILLIS

Ἐρευνώντας ἐδῶ καὶ κάμποσον καιρὸν γιὰ μιὰ ἐργασία μου πάνω στοὺς Ἀμερικανοὺς περιηγητὲς στὴν Ἑλλάδα πρὶν ἀπὸ τὸ 1821, ἔτυχε νὰ συναντήσω στὸ ὄδοιπορικό τοῦ Nathaniel Parker Willis μερικὲς πληροφορίες γιὰ τὸν Σολωμό, πού τὸν εἶχε ἰδεῖ στὴν Κέρκυρα στὰ 1832. Ἐπειδὴ ἐλάχιστοι ἀπὸ τοὺς ξένους πνευματικοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης συνάντησαν τὸν Σολωμό (1) ἢ μᾶς δίνουν πληροφορίες γι' αὐτόν, θεώρησα καλὸ νὰ γνωρίσω στοὺς μελετητὲς τοῦ Σολωμοῦ τίς ἐντυπώσεις τοῦ Willis μαζί με τὴν εὐχὴ ὅπως γλήγορα ἀξιωθοῦμε νὰ ἔχουμε μιὰ καλὴ μελέτη πάνω στὸ θέμα: «Ὁ Σολωμὸς καὶ ἡ σύγχρονή του πνευματικὴ Εὐρώπη».

Ὁ Nathaniel Parker Willis (1806-1867) (2) γεννήθηκε στὸ Portland (Maine) καὶ εἶναι γνωστὸς στὰ Ἀμερικανικὰ γράμματα σὰ δημοσιογράφος, ποιητὴς καὶ δραματογράφος. Τὸ ταξίδι του γιὰ τὴν Ἑλλάδα τὸ ἀποφάσισε στὰ 1831, ὅταν ἐργαζόταν στὴν Ἀμερικανικὴ Πρεσβεία στὸ Παρίσι, ἀσφαλῶς κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τοῦ ἔργου τοῦ Byron. Ἀπὸ τὴ Γαλλία πέρασε πρῶτα στὴν Ἰταλία καὶ ἔπειτα στὴν Αὐστρία καὶ ἀπὸ τὴν Τεργέστη πῆρε τὸ καράβι γιὰ τὴν Κέρκυρα. Ἀπὸ τὴν Κέρκυρα κάνοντας τὸν γύρο τῆς Πελοποννήσου ἔφτασε στὸ Ναύπλιο, τὴν πρωτεύουσα τοῦ νεοσύστατου τότε Ἑλληνικοῦ Κράτους, καὶ ἔπειτα ἐξακολούθησε τὸ ταξίδι του γιὰ τὴν Ἀθήνα, Μυτιλήνη, Κωνσταντινούπολη καὶ Μικρὰ Ἀσία. Τὸ ταξίδι αὐτὸ κράτησε ὡς τὸ 1834, ὅποτε ὁ Willis ἐπέστρεψε στὸ Λονδίνο. Τίς ἐντυπώσεις του τίς δημοσίευσε πρῶτα ἀποσπασματικὰ στὸ περιοδικὸ τῆς Νέας Ὑόρκης «Mirror» (1832 κ.έ.) καὶ στὰ 1835 τίς κυκλοφόρησε σὲ τρίτομο βιβλίο, τοῦ ὁποῦ ὁ τίτλος ἔχει ὡς ἐξῆς: *Pencilings by the Way, by N. P. Willis, Esq. London, John Macrone, St. James's Square, MDCCCXXXV.*

(1) Πρβλ. Γ. Χρ. Σούλη, «Ὁ Σολωμὸς καὶ ὁ Ludwig Fraukl». Φιλολογικὴ Πρωτοχρονιά, Χρ. Ε' (1949) σελ. 177-179.

(2) Βλ. *Dictionary of American Biography*. New York, Charles Scribner's Sons, 1936. Τόμος XX, σελ. 306-309.

Τὸ ὄδοιπορικό τοῦ Willis δὲν μᾶς δίνει πολλὲς λεπτομέρειες, εἶναι μᾶλλον σύντομο, ἀλλὰ λογοτεχνικὰ γραμμένο. Σὲ κάθε μέρος πού ἔμεινε προσπαθοῦσε νὰ ἔλθῃ σὲ ἐπαφὴ με τοὺς πολιτικοὺς καὶ τοὺς πνευματικοὺς ἀνθρώπους τοῦ τόπου. Ἔτσι στὸ Ναύπλιο γνωρίστηκε με τὸν Τρικούπη καὶ τὸν Μαυροκορδάτο καὶ εἶχε ἰδιαιτέρη συνέντευξη με τὸν Ὅθωνα. Στὴν Ἀθήνα ἔμεινε ἀρκετὲς ἡμέρες. Μιλᾷ ἐκτενῶς γιὰ τὴν «Κόρη τῶν Ἀθηνῶν» καὶ τὴν Ἀκρόπολη, ὅπου στὸ μέσα μέρος ἑνὸς κιονοκράνου τοῦ Ἐρεχθεῖου εἶδε τὴν αὐτόγραφη ὑπογραφή τοῦ Byron.

Στὴν Κέρκυρα συνάντησε τὸν Ἀγγλοδιοικητὴ Lord Nugent καθὼς καὶ πολλοὺς ἄλλους, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸν Σολωμό καὶ τὸν Ἀνδρέα Μουστοξύδη. Γι' αὐτοὺς τοὺς δύο γράφει σχετικὰ στὸ βιβλίο του τὰ ἐξῆς (3): «... Ὁ Κύριος πού με εἶχε πάρει ἔξω (4) εἶχε στὸ σπίτι του τὸ βράδυ μιὰ συγκέντρωση καὶ ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους ξένους ἦταν παρόντες ὁ Κόμισ Διονύσιος Σολωμὸς ἀπ' τὴ Ζάκυνθο καὶ ὁ Ἰππότης Ἀνδρέας Μουστοξύδης, γιὰ τοὺς ὁποίους εἶχα ἀκούσει συχνά. Ὁ πρῶτος εἶναι σχεδὸν ὁ μόνος Ἕλληνας ποιητὴς καὶ οἱ «Ὕμνοι» του, κυρίως πατριωτικοί, εἶναι γραμμένοι στὴν κοινὴ διάλεκτο τῆς χώρας του καὶ λέγεται πὼς εἶναι γεμάτοι φωτιά. Εἶναι ἕνας ὑπερβολικὰ ὡραῖος ἀνδρας με μεγάλα μαῦρα μάτια, τρυφερά σχεδὸν σὰν γυναίκα. Τὰ χαρακτηριστικὰ του εἶναι σὰν νὰ εἶναι ἔργο τῆς καθαρότατης Ἑλληνικῆς σμίλης, τόσο τέλεια, σὰν νὰ εἶναι ἀγαλμα καὶ ἐντυπωμένα με τὰ πιὸ ἔλκυστικὰ φυσικὰ σημάδια λεπτότητας καὶ αἰσθήματος. Μπορῶ νὰ φαντασθῶ τὸν Ἀνακρέοντα νὰ τοῦ ἔμοιαζε.

Ὁ Μουστοξύδης ὑπῆρξε ἕνας σπουδαῖος ἀνδρας στὸ τελευταῖο κεφάλαιο τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας. Ὁ Καποδίστριας τοῦ ἐμπιστεύθηκε πολλὰ πράγματα, καὶ μαζί με ἄλλα ἦταν καὶ γενικὸς διευθυντὴς τοῦ σχο-

(3) N. P. Willis, *Pencilings by the Way* etc. Τόμ. II, σελ. 68-69.

(4) Δυστυχῶς δὲν μᾶς δίδει τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου.

λείου της Αίγινας. "Ένας Ίταλός εξόριστος (Ένας ευχάριστος άνθρωπος από τη Μοδένα) με πήρε πιδό πέρα όταν τον ρώτησα κάτι για την Ιστορία του Μουστοξύδη και μου είπε ένα περιστατικό γι' αυτόν, που αποδεικνύει ή ότι δεν ήταν έντιμος άνθρωπος ή ότι (αυτό δεν είναι καινούργια αλήθεια) σημαίνοντες άνδρες γίνονται αντικείμενα συκοφαντιών. Μια πολύτιμη δωρεά βιβλίων είχε δοθεί στη σχολική βιβλιοθήκη. Έμειναν στα έπάνω ράφια, που να μη μπορεί να τα φθάσει κανένας, και ο Μουστοξύδης απαγόρευε ιδιαίτερα κάθε πλησίασμα σ' αυτά. Κάμποσο καιρό ύστερα από την αναχώρησή του από τη νήσο [Αίγινα] ή διεύθυνση της βιβλιοθήκης δόθηκε σε άλλο πρόσωπο και οι θησαυροί των έπάνω

ραφιών βρέθηκαν να είναι χρωματισμένες σαΐδες! Η φυσιογνωμία του μάλλον θα με έπειθε για την αλήθεια του περιστατικού αυτού. Είναι ένας μικρόσωμος άνθρωπος με ένα μελαγχολικό βλέμμα και ένα πονηρό και σταχτύ μάτι, σχεδόν κρυμμένος από τα έξογκωμένα του φρύδια. Στα χαμένα προσπαθεί κανένας να ιδεί άνοιχτή έκφραση στα χαρακτηριστικά του.» (5)

ΓΕΩΡΓ. ΧΡ. ΣΟΥΛΗΣ

(5) "Ας μην ξεχνάμε πως η εποχή στην οποία αναφέρεται ή πιο πάνω Ιστορία είναι λίγο καιρό μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια, όποτε ο Μουστοξύδης γύρισε πίσω στην Κέρκυρα στη θέση του Ιστοριογράφου των Ίονίων Νήσων, συκοφαντημένος από την αντιπολίτευση.